

Maataloustukien taustalta

Päivi Uljas

Suomalaisten viljelijöiden saamat kansalliset tuet ovat puhuttaneet viime aikoina. Ne ovatkin huomattavan paljon suurempia kuin muissa EU-maissa. On syytä palauttaa mieleen hiukan tukien historiaa. EU-sopeutuksen yhteydessä Pellervo-seuran toimitusjohtaja Samuli Skurnik ja muutamien suurten elintarvikeyritysten johtajat osallistuivat Harvard Business Schoolin koulutusohjelmaan, jonka pohjalta rakennettiin suomalainen strategia. Skurnikin väitöskirjassaan kuvaama strategia oli, että raaka-aineen hinnoittelussa on päästävä mahdollisimman pian alaspäin kansainväliselle tasolle ja tuottajien toimeentulosta on huolehdittava lähinnä hallinnollisilla, sosiaalipoliittisilla ja ylipäättään mahdollisimman vähän markkinatilannetta vääristävillä toimenpiteillä. Tuottajien hintayhteistyö kiellettiin, mutta osuuskauppojen hintayhteistyön kilpailuvirasto hyväksyi.

Tämän tapahtumasarjan seurauksia nautimme nyt. Viljelijät ovat päätyneet sosiaalipoliittisten toimenpiteiden (maataloustuet) piriin ja tilakokojen kasvaessa tuetkin ovat kasvaneet. Aivan yleisesti on hyväksytty ajatus siitä, että kotimainen ruoan omavaraisuus halutaan säilyttää samoin kotimainen ruokatuotanto. Tämä sinänsä oikea lähtökohta on kuitenkin poikanut kummallisia hedelmiä. Elintarviketeollisuus on kyennyt yhteiskunnan mahdollistaman raaka-ainesubvention avulla hamuamaan yrityksiä niin Ruotsista, Venäjältä kuin Baltian maistakin. Kun ruotsalainen maatalouskomissaari muutama vuosi sitten valitti suomalaisten kansallisten maataloustukien suuruutta, ei hänen motiivejaan tarvitse kaukaa hakea. Suomalaiset ovat korjanneet sadon ostamalla heikommin pärjänneitä ruotsalaisia elintarvikealan yrityksiä, koska ruotsalaiset eivät ainakaan Skurnikin väitöskirjassaan esittämän arvion mukaan ymmärtäneet toimia yhtä nokkelasti kuin suomalaiset. Kilpailusäädösten muutosten suurin voittaja - kauppa - on lisännyt osuuttaan yhteisestä kakusta rajusti kilpailuttamalla ylituotannosta kärsivää elintarviketeollisuutta. Kesko etsii ostettavaa miljardilla eurolla, mutta valittaa, ettei kotimaasta löydy mitään kiinnostavaa. Koko ketjua leimaa tietynlainen ylimielisyys. Elintarvikealan yritykset veivät alan kalliiseen lakkoon keväällä ajaakseen läpi väkisin työntekijöiden työaikaheikennykset ja suuren venäläisen ostajan valitukseen suhtaudutaan julkisen nokkavasti.

Monet ulkomaiset yritysostot ovat osoittautuneet virheinvestoinneiksi. Viimeksi Atria on kuvannut Kauppalehdessä miten Venäjä tuottaa jatkuvasti tappiota, jota joudutaan suomalaisen tuotannon tuloksilla paikkaamaan. Onko veronmaksajien ja yhteiskunnan etu, että teollisuus ja kauppa tuhlaavat veronmaksajien subventoiman kotimaisen tuotannon hyödyn ja pienipalkkaisten työntekijöiden työn tuloksia ulkomaisiin yritysostoihin. Työssäkäyvien köyhien lukumäärä on jälleen kasvanut ja eniten osa-aikatyöntekijöitä on juuri kaupan piirissä. Keskon ja muiden kauppaketjun suuria voittoja tulisikin käyttää kotimaassa alan työntekijöiden palkkojen korotuksiin ja näiden yritysten ylisuuria voittoja tulisi verottaa nykyistä reippaammin. Ehkäpä lainsäädännöllisin keinoin voitaisiin ketjuja myös velvoittaa ylläpitämään palveluja harvaan asutuilla alueillakin, koska näitä miljardeja näyttää riittävän riesaksi asti.

Elintarviketeollisuus voisi kehittää voitoillaan kotimaista tuotetta ja maksaa työntekijöilleen kunnollisen siivun tapahtuneesta työntuottavuuden kasvusta. Jos elintarviketeollisuus satsaisi voittojaan puhtaan luontomme ja pitkän kesäpäivämme jalostaman maidon, viljan kaiken muunkin maassamme kasvavan elintarvikkeen jalostamiseen, kunnolliseen tuotesuunnitteluun, mainostamiseen ja brändäämiseen, Suomesta voisi tulla arvostettu parhaiden ruoka-aineiden viejä, sen sijaan että nyt suuruudenhulluudessa keskitytään kilpailijoiden nujertamiseen yritysostoin, pyritään kansainvälisiksi toimijoiksi ja suomalaista omaa tuotantoa pidetään eräänlaisena velipuolena, jonka tulokset rahastetaan ulkomaille tuhlattavaksi.